

Αναζητώντας τον Μ.Καραγάτση μέσα από τα κείμενα, βιογραφική κριτική και αναγνωστικές ανταποκρίσεις

Εισαγωγή

Ο Paul John Eakin, στο βιβλίο του *Fictions in Autobiography*, διατυπώνει την άποψη ότι «η αυτοβιογραφική αλήθεια δεν είναι ένα παγιωμένο, αλλά εξελισσόμενο, περιεχόμενο στην πολύπλοκη διαδικασία της αυτο-ανακάλυψης και αυτο-δημιουργίας και ότι ο εαυτός, που είναι το κέντρο κάθε αυτοβιογραφικής αφήγησης, είναι αναγκαστικά μια μυθοπλαστική δομή» (Eakin, 1985: 3). Αφορμώμενη από τις απόψεις αυτές, θέτω στο επίκεντρο του ερευνητικού ενδιαφέροντος νεανικά ποιήματα και διηγήματα του Μ. Καραγάτση, καθώς και το πρώτο μέρος του βιβλίου της Μ. Καραγάτση, *Το ευχαριστημένο ή οι δικοί μου άνθρωποι* βάσει των οποίων προτείνω ένα διδακτικό σενάριο προσέγγισης των τρόπων εγγραφής της συγγραφικής υποκειμενικότητας στα λογοτεχνικά κείμενα. Αυτό στο οποίο στοχεύω γενικότερα είναι η διερεύνηση των σχέσεων συγγραφέα – κειμένου και πώς διαφορετικές προσεγγίσεις αυτών των σχέσεων αντανακλούν διαφορετικές απόψεις αναφορικά με το πώς οι αναγνώστες ανταποκρίνονται στα κείμενα.

Ο λόγος που ο αναγνώστης, συνήθως, διαβάζει μια αυτοβιογραφία είναι για να μάθει την πραγματική ζωή του αυτοβιογραφούμενου. Η αυτοβιογραφία φορά τη μάσκα της αξιοπιστίας και παρουσιάζεται ως η απόλυτη αλήθεια, στην πραγματικότητα όμως είναι άλλος ένας τρόπος να ειπωθεί μια ιστορία.

Άρα, επιλέγοντας ένα διδακτικό σενάριο προσπέλασης της αυτοβιογραφίας, θα πρέπει να διδάξω στους μαθητές μου πρόσφορους τρόπους προσέγγισης και διερεύνησης των παρακάτω εννοιών που εμπλέκονται στα αυτοβιογραφικά και βιογραφικά κείμενα που επέλεξα: του συγγραφέα, του αυτοβιογραφούμενου, του βιογραφούμενου, του κειμένου και της αναγνωστικής ανταπόκρισης. Η αυτοβιογραφία αντιμετωπίζεται υπό το πρίσμα μιας ερμηνευτικής πράξης στην οποία ο «εαυτός» διαμορφώνεται μέσω της γλώσσας και της αφήγησης (Eakin, 1985).

Η ιδέα της παραλληλίας της αυτοβιογραφικής αφήγησης και της ψυχαναλυτικής διαδικασίας χρησιμοποιείται ως εργαλείο ανάγνωσης των προαναφερθέντων αυτοβιογραφικών κειμένων μέσα από την οπτική των βιβλίων του Peter Brooks, *Reading for the plot. Design and intention in narrative*, Harvard University Press, London, 1984 και του Paul Jay, *Being in the text*, Cornell University Press, Ithaca, N.Y., 1984

Ο Β. Αθανασόπουλος, στην Εισαγωγή της έκδοσης των Νεανικών Διηγημάτων του Μ. Καραγάτση, υποστηρίζει ότι τα διηγήματα της πρώτης φάσης της νεανικής συγγραφικής περιόδου του Καραγάτση έχουν έντονο αυτοβιογραφικό χαρακτήρα. Μάλιστα διακρίνει περιοχές του ψυχισμού του νεαρού συγγραφέα που προβάλλουν μέσα στα αφηγηματικά θέματα των διηγημάτων του, όπως τη στάση του απέναντι στον εαυτό του, τη στάση απέναντι στον έρωτα και στις γυναίκες, τη στάση απέναντι σε προβλήματα ιδεολογίας, τη στάση απέναντι στη λογοτεχνική δημιουργία και τη στάση απέναντι στην κοινωνία.

Βιογραφικό χαρακτήρα έχει και το βιβλίο της, κόρης του συγγραφέα, Μαρίας Καραγάτση, *Το ευχαριστημένο ή οι δικοί μου άνθρωποι*, στο οποίο ως προβολή του (φροϋδικού) οικογενειακού ρομάντσου, σκιαγραφείται και ο πατέρας Καραγάτσης. Χρησιμοποιώντας αποσπάσματα από τα προαναφερθέντα, θα εστιάσω στις περιοχές του ψυχισμού του συγγραφέα που αφορούν στην αυτοανάλυση του, στη σχέση του με το άλλο φύλο και στην ιδεολογία του.

Μέρος πρώτο

Αυτοανάλυση και αυτοσυνειδησία ή το στίγμα του εγωϊστή

Απόσπασμα από το νεανικό διήγημα του Μ.Καραγάτση, «Εγώ μικρός, με μένα και τη θάλασσα»

(...) φίλοι δεν θα γίνουμε ποτέ. Είμαστε πολύ εγωϊσταί και οι δύο.

Από τότε πρέπει να ήμουν μοναχικός. Θυμάμαι, τα βράδια του καλοκαιριού, άφωνα τ' άλλα παιδάκια της ηλικίας μου να παίζουν στην όμορφη πλατεία, και έφευγα. Πήγαινα και σκαρφάωνα στα κάγκελα που ορθωνόσαντε πάνω από τον γκρεμό και κοιτούσα τον ήλιο να βουτιέται στα απαλά μενεξεδένια νερά.

Το άπειρο της θάλασσας με μάγευε, αν και δεν το είχα ιδεί ποτέ. Το ένοιωθα όμως. Κι' άμα το γνώρισα, είδα πως η φαντασία δεν με είχε γελάσει.

Εκείνες τις στιγμές δεν ήθελα κανένα κοντά μου. Αυτή η ώρα ήταν για μένα, μόνο για μένα. Νόμιζα πως κανείς άλλος στον κόσμο δεν μπορούσε να καταλάβη τη θάλασσα, τον ουρανό, τον ήλιο. Από τότε είχα μεγάλη ιδέα για τον εαυτό μου.

(...) ήμουν από τότε μοναχικός, ονειροπόλος, λιγομίλητος. Θα ήμουν ως πέντε χρονών.

Η σχέση του Καραγάτση με τον εαυτό του είναι σαφής και έντονη στα νεανικά του διηγήματα. Η σχέση αυτή εκδηλώνεται ως μια επίμονη τάση αυτοανάλυσης, μέσω της οποίας διατυπώνει τη βασική κατηγορία του εγωϊστή για τον εαυτό του, καθώς ο εαυτός είναι πάντα παρών. Η ανακάλυψη του εαυτού του είναι και μια πρόκληση των ορίων της φαντασίας του όμως. Αυτή η πρόκληση τον οδηγεί στην επινόηση του χαρακτήρα του. («μοναχικός, ονειροπόλος, λιγομίλητος στην ηλικία των πέντε χρονών»).

Οι αφηγήσεις, κατά τον Brooks, παρουσιάζουν μια ιστορία επιθυμίας γι' αυτό το λόγο είναι σημαντικό να σκεφτούμε όχι μόνο τι είναι μια αφήγηση αλλά και γιατί λέγεται, τι σκοπούς μπορεί να φανερώνει αλλά και να κρύβει, τι αναζητά όχι μόνο να πει αλλά και να κάνει. Η επιθυμία είναι η κινητήριος δύναμη κάθε αφήγησης αλλά και η ίδια η πρόθεση της αφηγηματικής γλώσσας και πράξης.

Μέρος δεύτερο

Γυναίκες, έρωτας ή το στίγμα του ηδονοθήρα

Απόσπασμα από νεανικό αδημοσίευτο ποίημα του Μ.Καραγάτση

(Χωρίς τίτλο)

... Ο έρωας λεν πως είναι σαν τη θάλασσα,

Έχει καλό, μα έχει και κακό καιρό,

και επομένως που και που ναυτία.

Κι' όμως... Γιατί να μελαγχολώ;

Η rupture αυτή ήταν αναπτότρεφτη,

Έπρεπε να το είχα προΐδει...

Κατά βάθος αυτή τη γυναίκα την αγάπησα;

Ότι αγάπησα ποτέ μήπως μπορώ να πω;

Κάτω η ακινησία. Στην αγάπη δεν είμαι στρείδι.

Ω, αν ήξερα γιατί την άφησα κι' αυτή.

Να τα γνωρίζω όλα! Τι αξίωση!

Τον εαυτό μου να ψυχολογήσω μόνο δεν μπορώ.

Θα ψάξω να βρω πάλι ένα γύναιο

Θα του πουλήσω αισθήματα, και θα το βαρεθώ

σε μια στιγμή. Αλλά γιατί, γιατί όλ' αυτά;

Την εξήγηση σ' αυτά αν μπορούσα νάβρω!

(Χωρίς χρονολογία)

Απόσπασμα από αδημοσίευτο νεανικό ποίημα του Μ.Καραγάτση

(Χωρίς τίτλο)

Μια λαγνεία ατέλειωτη κρύβεται στο κορμί μου,

Μια λαγνεία για φιλιά, για χάδια, για γλυκάδες.

Θέλω να τρέμεις, να πονάς, κάτω απ' την ορμή μου

σαν τις αχόρταγες παληές υστερικές μαινάδες.

Ολόγυμνη, σταρόξανθη μέσα στην αγκαλιά μου

μ' ένα χάδι ατέλειωτο δική μου θα σε κάνω

στις πιο απόκρυφες μεριές θα δίνω τα φιλιά μου

στον χρυσαφένιο κόρφο σου, και στο βυζί σου επάνω...

(Χωρίς χρονολογία)

Στα προηγούμενα δύο αδημοσίευτα αυτοβιογραφικά ποιήματα του Καραγάτση παρακολουθούμε την προσπάθεια εξήγησης της βίωσης του έρωτα και τη διοχέτευση του

ερωτικού εγωΐσμού προς μίαν επιθετική ερωτική πράξη. Ο εαυτός πανταχού παρών. Στο πρώτο ποίημα αυτοαναλύεται, αυτοχαρακτηρίζεται, παρότι καταλήγει, απογοητευμένος, στο συμπέρασμα ότι δε μπορεί να ψυχολογήσει τον εαυτό του. Ενώ, στο δεύτερο ποίημα, η ερωτική πράξη συντελείται με επιθετικό τρόπο, η λαγνεία είναι προσωπική υπόθεση του ποιητή και ο εαυτός του και πάλι οριοθετεί τη σεξουαλική μέθεξη, απαξιώνοντας το ερωτικό αντικείμενο του πόθου του.

Παράλληλα, συνεξετάζω το απόσπασμα από το μυθιστόρημα, *Το Ευχαριστημένο ή οι δικοί μου άνθρωποι* της Μαρίνας Καραγάτση που αναφέρεται στην υπηρέτρια της οικογένειας Καραγάτση, τη Λασκαρώ και στον τρόπο που την αντιμετωπίζει ο ίδιος ο Καραγάτσης. Πρόκειται για μια καθαρή μυθοπλασία, μέσω της οποίας όμως, η κόρη του Καραγάτση επιλέγει να βιογραφήσει τον πατέρα της.

...Αυτή έκανε πως στρώνει το κρεβάτι μου. Όσο την έβλεπα, τόσο φούντωνα...

Αυτή μιλιά. Δεν το βάζει εύκολα κάτω. Το μυαλό της όλο στο κοκό είναι. Πώς να το κάνουμε; Έτσι έμαθε. Όλοι οι κύριοι είναι για τα χαϊδολογήματα. Και βρήκε έναν «κύριο» που δύσκολα θα πει όχι σε ένα θηλυκό. Πατάει στην αδυναμία μου. Ξέρει ότι στο τέλος θα γίνει το δικό της και επιμένει. Γιατί κατά τα άλλα, τι να την κάνω εγώ τη Λασκαρώ; Χαρά στην ομορφιά. Και κοντή είναι και χοντρή και μια φάτσα έχει που αποπνέει το ακλόνητο πείσμα μιας περιορισμένης νοημοσύνης. Και να πεις πως είναι και κανένα φυντάνι; Ούτε και αυτό. Καβαντζάρησε τα τριανταπέντε. Σε πέντε το πολύ χρόνια θα είναι άχρηστη. Τώρα όμως ακόμα, κάπως τρώγεται. Να, όταν λόγου χάρη γονατίζει για να σφουγγαρίσει και βλέπω από πίσω τον πισινό της να σιγολικνίζεται, δεν μπορώ να πω ότι μένω αδιάφορος. Σε κάτι τέτοιες στιγμές με βρίσκει μπόσικο. Μετά το μετανιώνω, γιατί αυτή, δε μου το βγάζεις από το μυαλό πως είναι λίγο τσιμπημένη μαζί μου. Κι εμένα δε μου αρέσουν καθόλου αυτά τα γελοία μπλεξίματα...

Μέρος τρίτο

Ιδεολογία ή το στίγμα του καριερίστα

Στο διήγημα «ο κομήτης του Έρκμανν», το ένστικτο της αυτοσυντήρησης εμφανίζεται ως ισχυρότερο της κοινωνικότητας και του πολιτισμού. Σε αυτή τη φαντασιακή αφηγηματική κατασκευή, ο Καραγάτσης επινοεί μια κοσμοαντίληψη που αποκαλύπτει τον ψυχισμό του, επανακτώντας τη φαντασία του, αποκαλύπτει τον χαρακτήρα του.

«Μια ώρα μετά την κοινοποίηση της είδησης, δεν θα υφίσταται πουθενά κράτος, πουθενά πολιτισμός. Απάνω στην ορμή της αυτοσυντηρήσεως, το άτομο θα υψωθεί πιο ψηλά από τις ομάδες. Καθένας θα τρέξει να χτίσει τα παράθυρα της κάμαράς του, να καπιτονάρη τις πόρτες της. Ο διπλανός του θάχει ασβέστη. Αυτός δεν θάχει. Ο φόβος του θανάτου θάχει καταργήσει μέσα του κάθε μόριο πολιτισμού. Θα σκοτώνει τον διπλανό του για να πάρη τον ασβέστη του. Κι έτσι, νομίζω ότι η κοινοποίηση της καταστροφής, θα κυλήση την Γη σε μια πελώρια ψυχική επανάσταση, τελείως ανώφελη. Ενώ η άγνοια, θα φέρη έναν απότομο, γλυκό, αναπάντεχο θάνατο.»

Στο παρακάτω απόσπασμα από το βιβλίο της Μαρίνας Καραγάτση, *το Ευχαριστημένο ή οι δικοί μου άνθρωποι* έχουμε μια προσπάθεια βιογράφησης του Καραγάτση από ένα κοντινό του πρόσωπο, την κόρη του. Επιλέγεται η πρωτοπρόσωπη αφήγηση, όπου ο αφηγητής για άλλη μια φορά ψυχαναλύεται και αυτοχαρακτηρίζεται. Ένας μονόλογος του Καραγάτση/αφηγητή που αναπλάθει βιώματα και ενδόμυχους συλλογισμούς. Μέσω της μυθοπλασίας, επινοείται η ανακάλυψη του χαρακτήρα του βιογραφούμενου Καραγάτση

«Εγώ πάντως έχω διαφορετικό χαρακτήρα. Θυμάμαι ότι την ίδια εποχή – αρχές Δεκεμβρίου ήταν – όταν άρχισα να υποψιάζομαι που οδηγείται η κατάσταση, σηκώθηκα και πήγα σε έναν περίφημο μάγο, αστρολόγο, τον Αράμ, για να τον συμβουλευτώ. Αυτός μελέτησε το ζώδιό μου και μου είπε ότι το επόμενο δίμηνο θα είναι πολύ κρίσιμο για μένα. Ότι ενδεχομένως να κινδυνεύει και η ίδια μου η ζωή. Και τον άκουσα. Κλείστηκα στο σπίτι και δεν βγήκα παρά μόνο στα τέλη Ιανουαρίου. Δεν ξεχνώ πάντως πως όταν γύρισα σπίτι και κάθισα να διηγηθώ στη Νίκη τα καθέκαστα, αυτή με άκουγε με κάποια συγκατάβαση, πώς να το πω, κάπως ειρωνικά, και στο τέλος μου έριξε και μια μισοχαϊδευτική μπηχτή, ότι τάχα είμαι λίγο φοβητιστάρης, και ότι πήγα και συμβουλευτήκα τον Αράμ επειδή, λέει, έπαχνα να βρω μια δικαιολογία για να μη βγαίνω από το σπίτι. Δεν της απάντησα, γιατί αν ανοίγαμε αυτή την κουβέντα, είμαι σίγουρος ότι θα επακολουθούσε καυγάς. Ένωσα όμως ένα παράπονο γιατί η

Νίκη με αδικούσε λιγάκι. Εγώ βέβαια ποτέ δεν είπα ότι όνειρό μου θα ήταν να γίνω ένας γενναίος πολεμιστής, να μάχομαι σαν το λιοντάριστην πρώτη γραμμή του μετώπου. Υπ' αυτήν την έννοια, το παραδέχομαι πως δεν είμαι βρε αδερφέ ούτε γενναίος, ούτε ηρωϊκός. Αρνούμαι όμως πως είμαι ένας δειλός άνθρωπος. Υπάρχουν οι γενναίοι στα πεδία των μαχών, υπάρχουν όμως και οι γενναίοι του πνεύματος. Η δικιά μου λοιπόν γενναιότητα, και για να κυριολεκτούμε η λέξη ακεραιότητα ταιριάζει καλύτερα, αφορά αποκλειστικά τη δουλειά μου. Στη λογοτεχνία πάντα υποστήριξα και θα εξακολουθήσω να υποστηρίξω τις απόψεις μου, χωρίς ποτέ να υπολογίζω το οποιοδήποτε κόστος, όπως και θα εξακολουθήσω να υποστηρίξω τους ταλαντούχους κατά τη γνώμη μου λογοτέχνες, χωρίς ποτέ να επηρεάζομαι από φίλιες, παρέες και διαφόρων ειδών κλίκες. Μέχρι εκεί λοιπόν φτάνει η δικιά μου ακεραιότητα- γενναιότητα. Και η Νίκη, που όλα αυτά τα ξέρει πολύ καλά, γιατί σ' αυτό το σημείο μοιάζουμε, δεν θα 'πρεπε να 'ναι τόσο αυστηρή μαζί μου. Πρέπει όμως να ομολογήσω ότι εκ των υστέρων έχω καικάποιες ενοχές για τον τρόπο που αντιμετώπισα τις δυσκολίες εκείνων των ημερών.»

Συγγραφέας, αυτοβιογραφούμενος, κείμενο και αναγνωστική ανταπόκριση

«Ηβιογραφία και η αυτοβιογραφία κινούνται ανάμεσα στη λογοτεχνία και στην ιστορία, χωρίς να ταυτίζονται με καμιά από αυτές και χωρίς να τις αντικαθιστούν. Ο βιογράφος δεν μπορεί να παρουσιάσει όλα τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή του σχετικά με τη ζωή και το έργο του βιογραφούμενου. Επομένως, όπως συμβαίνει σε κάθε είδους αφήγηση, ο βιογράφος/αφηγητής αναγκαστικά επιλέγει εκείνα τα στοιχεία που θεωρεί πιο σημαντικά για το σκοπό του. Ανάλογα με την πρόθεσή του να ανακαλύψει την αλήθεια, να εγκωμιάσει, να ψέξει ή να διδάξει, καθορίζει την οπτική γωνία της αφήγησής του και συνεπώς προβάλλει, αποσιωπά ή αποκρύπτει ορισμένα στοιχεία.

Ο αναγνώστης γοητεύεται από μια βιογραφία, γιατί αποκρυπτογραφεί μια ανθρώπινη προσωπικότητα, αποκτά πραγματολογική γνώση μιας εποχής, διαπιστώνοντας τι έγινε τότε, ικανοποιεί την περιέργειά του, ανακαλύπτει γενικότερα τον άνθρωπο/ το συνάνθρωπό του.

Παραλλαγή της αυτοβιογραφίας μπορεί να θεωρηθεί και το μυθιστόρημα που περιέχει αυτοβιογραφικά στοιχεία και η μυθιστορηματική βιογραφία.»¹

Οι μαθητές καλούνται να απαντήσουν σε ερωτήσεις που αφορούν στα προαναφερθέντα αποσπάσματα.

Ποια η πατρότητα του κειμένου; Αναζητώντας την πατρότητα του κειμένου οι μαθητές εστιάζουν στην έννοια του συγγραφέα. Μελετούν κείμενα πεζά και ποιητικά του ίδιου του Καραγάτση αλλά και μυθιστόρημα που έχει γραφτεί από την κόρη του συγγραφέα. Εν προκειμένω, η διάκριση του συγγραφέα Μ. Καραγάτση και της συγγραφέως Μαρίνας Καραγάτση στα προαναφερθέντα αποσπάσματα βοηθά τους μαθητές να διακρίνουν ποιος γράφει και για ποιον.

Ποια η ιστορική στιγμή κατά την οποία γράφτηκε το κείμενο; Οι ιστορικές στιγμές που γράφτηκαν τα κείμενα που προαναφέρθηκαν είναι προφανώς διαφορετικές. Τα αποσπάσματα που χρησιμοποιούνται προέρχονται από κείμενα του Καραγάτση που γράφτηκαν μεταξύ των ετών 1925 – 1933, ενώ το βιβλίο της Μ. Καραγάτση εκδόθηκε το 2008. (Ο συγκεκριμένος μονόλογος του αφηγητή/Καραγάτση τοποθετείται στο 1950). Οι μαθητές καλούνται να προσδιορίσουν την επιρροή της ιστορικής διάστασης στο κείμενο το οποίο μελετούν.

Ποιο το αυτοβιογραφικό «Εγώ» και ποια η ταυτότητα του αυτοβιογραφούμενου; Η ταυτότητα του αυτοβιογραφούμενου προσεγγίζεται μέσω ενός απλού βιογραφικού σημειώματος που δίνεται στους μαθητές, ενώ στη συνέχεια οι μαθητές καλούνται να εστιάσουν στο αυτοβιογραφικό «Εγώ», έτσι όπως αποκαλύπτεται στα αποσπάσματα των νεανικών διηγημάτων του Καραγάτση, στα δημοσίευτα ποιήματα και στα αποσπάσματα του βιβλίου της Μ. Καραγάτση.

Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στους αφηγηματικούς τρόπους. Οι μαθητές καλούνται να αναγνωρίσουν τους αφηγηματικούς τρόπους που χρησιμοποιήθηκαν στα προαναφερθέντα αποσπάσματα., να προσδιορίσουν τον τύπο του αφηγητή, την οπτική γωνία της αφήγησης, το ύφος της αφήγησης, τη χρήση ευθέως ή όχι ευθέως λόγου. Εντοπίζοντας ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στα νεανικά διηγήματα, στα αυτοβιογραφικά, δημοσίευτα ποιήματα και

¹ Βιβλίο Έκφρασης- Έκθεσης Β' Λυκείου, σελ.

στη μυθιστορηματική βιογραφία, οι μαθητές καλούνται να ορίσουν τα συγγενικά αυτά είδη και να προσδιορίσουν τη μεταξύ τους συγγένεια.

Ποια η συγκεκριμένη χρονική στιγμή που περιγράφεται; Οι μαθητές καλούνται να προσδιορίσουν το χρόνο στον οποίο συμβαίνουν όσα αναφέρονται στα αποσπάσματα και το ρόλο που ενδεχομένως παίζει η αποτύπωση της συγκεκριμένης αυτής στιγμής στην αυτοβιογράφιση.

Σε ποιο κοινό απευθύνεται ο νεαρός Καραγάτσης των αδημοσίευτων ποιημάτων του και των νεανικών διηγημάτων και σε ποιο κοινό απευθύνεται η κόρη του συγγραφέα Μ. Καραγάτση, όταν αποφασίζει να γράψει μια μυθοπλασία που αφορά στον πατέρα της;

Η έννοια της μνήμης και πώς χρησιμοποιείται στα βιογραφικά και αυτοβιογραφικά κείμενα είναι μια έννοια που οδηγεί τους μαθητές στην αναζήτηση πηγών μνήμης και στον ενδεχόμενο διαχωρισμό τους.

Η έννοια της αυθεντικότητας. Το ζητούμενο της αυθεντικότητας στα βιογραφικά και αυτοβιογραφικά κείμενα έλκει τους μαθητές και τους οδηγεί στη θέση του αναγνώστη που αναζητά την «αλήθεια» της αφήγησης. Μια προσωπική ιστορία κρύβει περισσότερες από μια αλήθειες, άρα οι μαθητές καλούνται να αναγνωρίσουν τη μαρτυρία του αφηγητή αλλά και να ανακαλύψουν μαρτυρίες άλλων, που υποκρύπτονται στα κείμενα.

Οι διαφορετικές «φωνές». Οι μαθητές ενημερώνονται ότι ο αφηγητής μπορεί να είναι ένας αλλά οι «φωνές» του μπορεί να είναι περισσότερες από μία. Αν μία «φωνή» κυριαρχεί σε ολοκληρη την αφήγηση του υπό διαπραγμάτευση αποσπάσματος, οι μαθητές καλούνται να αναγνωρίσουν που και πως εμφανίζονται άλλες «φωνές» και ποιος είναι ο ρόλος τους.

Η έννοια της σωματικότητας. Πώς γίνεται αντιληπτό το σώμα μέσω της αφήγησης; Ενέργειες ή συναισθήματα του σώματος υπερτερούν; Είναι το σώμα ένας τόπος επιθυμίας; Ποια η σχέση του σώματος του αφηγηματικού «εγώ» και του «πολιτικός ορθού»;

Οι έννοιες της γνώσης και της αυτογνωσίας, όσον αφορά στο συγγραφέα και στον αφηγητή.

Οι μαθητές προσεγγίζουν τις γνώσεις του συγγραφέα μέσω της βιογράφισης ή της αυτοβιογράφισης. Κυρίως όμως, καλούνται να διακρίνουν την αυτογνωσία του αφηγητή από τη γνώση του συγγραφέα.

Οι σχέσεις συγγένειας

Η διερεύνηση των σχέσεων συγγένειας είναι απαραίτητη στα αποσπάσματα που θα μελετήσουν οι μαθητές από το μυθιστόρημα της Μαρίνας Καραγάτση. Η μαρτυρία του «άλλου», της κόρης, εν προκειμένω, του Καραγάτση θέτει το θέμα της προσέγγισης της μίας και μοναδικής αλήθειας ή των πολλαπλών αληθειών που κρύβονται σε μια τόσο προσωπική σχέση. Η σχέση κόρης/πατέρα είναι ένα «σκοτεινό» θέμα, δύσκολα προσεγγίσιμο που οι μαθητές θα πρέπει να συζητήσουν, αφού τους δοθούν πληροφορίες για πιθανή ψυχαναλυτική θεώρηση. (Υπόθεση εργασίας θα μπορούσε να αποτελέσει η χρήση του λογοτεχνικού κειμένου ως «συμπεριφερομένου όπως» το ψυχικό ασυνείδητο (Selden, 2004:307), η εκτροπή του ασυνείδητου σε γραφή αλλά και η τροποποίηση του πραγματικού δια της γραφής.

Ακόμη, μια παράμετρος σημαντική που θα μπορούσε να απασχολήσει τους μαθητές είναι η αναφορά στη σύζυγο του Καραγάτση, Νίκη, η περσόνα της οποίας ετεροκαθορίζεται από τον αφηγητή μέσα στο κείμενο, στην πραγματικότητα όμως η συγγραφέας, κόρη της είναι εκείνη που αποφασίζει να την «εμπλέξει» στο υπό διαπραγμάτευση κείμενο.

Η θέση του Ρολάν Μπαρτ ότι «η ζωή ενός συγγραφέα δεν είναι πια η πηγή των μύθων του, αλλά ένας μύθος που δρα παράλληλα προς το έργο του και το συναγωνίζεται» ίσως μας λύνει το δίλημμα των τρόπων ανάγνωσης των βιογραφικών και αυτοβιογραφικών κειμένων στα οποία εστίασαμε.

Οι προηγούμενες θέσεις και ερωτήσεις στηρίζονται στο 7^ο κεφάλαιο, Είκοσι στρατηγικές Ανάγνωσης Αυτοβιογραφιών του βιβλιούτων S.Smith και J.Watson, *ReadingAutobiography, A Guidefor InterpretingLifeNarratives*.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Brooks Peter, Reading for the plot. Desing and intention in narrative, Harvard University Press, London, 1984

Eakin Paul John, Fictions in autobiography. Studies in the art of self – invention, Princeton University Press, Princeton, 1985
Jay Paul, Being in the text, Cornell University Press, Ithaca, N.Y., 1984
S. Smith, J.Watson, Reading Autobiography Guide for Interpreting Life Narratives, U for Minnesota Press, 2010